

PRILOG PROUČAVANJU BAJREKTAREVIĆA IZ ŠPIONICE DONJE

Sažetak

U ovome radu donosimo neke podatke o porodici Bajrektarević koji su vezani za Srebrenik i njegovo predgrađe - naselje Špionicu Donju. Posebnu pažnju smo obratili na zanimljivu usmenu tradiciju porodice Bajrektarevića koju je putem usmenog predanja izrekao najstariji član spomenute porodice Bešlaga Bajrektarević. Hadžija Bešlaga Bajrektarević je rođen davne 1927., i unatoč svojoj dubokoj starosti prisjeća se pojedinih predanja iz svoje mladosti, koje je odlučio ostaviti u amanet narednim generacijama Bajrektarevića.

Dokumenti i porodično predanje Bajrektareviće vežu za zaseoke Hodžići i Mahala u naselju Špionica Donja, općina Srebrenik. Potrebno je spomenuti da nije otkriven korijen koji je doveo do određenih deformacija u prezimenu „Bajrektarević“, što je uslovilo pojavu prezimena Bajraktarević i Barjaktarević na spomenutom prostoru.

Ovdje možemo uslovno pretpostaviti da se radi o određenim nesporazumima pri unošenju prezimena u domovnicu i gruntovne knjige a što ostaje predmetom istraživanja u narednom periodu.

Ključne riječi: *Bajrektarevići, Špionica Donja, Mahala, Hadži Bešlaga Bajrektarević, Bajrektor, Zobovski knez, špionjačke vodenice, Kladanj, Bukovica.*

Uvod

Jedna od mnogobrojnih srebreničkih familija su Bajrektarevići, korijenom vezani za naselje Špionicu Donju i njene zaseoke Hodžići i Mahala. Prema porodičnom predanju, prenošenom s koljena na koljeno kroz mnoge generacije ove familije, najstariji predak Bajrektarevića se zvao Bajrektor, koji je usmenom tradicijom upamćen kao posjednik i osoba visokog ugleda, što možemo vidjeti iz predanja hadžije Bešlage Bajrektarevića u nastavku teksta.

Mladi Bajrektor i Zobovski knez

Hadži Bešlaga Bajrektarević, najstariji živi član Bajrektarevića, kroz pripovijedanje navodi kako je usmenim predanjem sačuvano sjećanje na Bajrektara, rodonačelnika ove familije, koji je „jednog dana čuvao goveda u Majeveci i pri povratku kući naišao na trešnju“ čijim plodovima nije mogao odoljeti. U međuvremenu, dok je uživao u trešnjama, njegova goveda su otišla dalje putem i ušla u „knezovu njivu“¹ u kojoj su vrijedno radili kopači pri obradi knezovog žita. Kasno primijetivši da su goveda ušla u knezov posjed i pri tome prouzročila manju štetu na usjevima, Bajrektor je odlučio da ne protivrijeći knezu njegovom prijetećem monologu - „Ti si

¹ Knez je bila titula za seoskog stariješinu pravoslavnog etnosa koje je naseljavalo Zobovo brdo u samom podnožju Majevice; u neposrednom susjedstvu današnjeg zaseoka Hodžići i Mahala u Špionici Donjoj. Kroz dalje pripovijedanje, Hadži Bešlaga Bajrektarević navodi da je titula kneza bila jednaka tituli „muhtara“ koju je nosio stariješina u selu bošnjačkog etnosa.

Bajrektor, tebe se svako boji, e pa, ja ne! I dalje, on mu je nagovorio a Bajrektor je samo strpljivo ćutio (...)”².

U jesen „u Bajrektara je bilo trides't žetelica i Hasan Karić došao je sa tovarom konja Bajrektaru iz špionjačke vodenice“. Pri rastovaru konja, Bajrektor je upitao Hasana da li je ostao neko u špionjačkoj vodenici, a on mu odgovori „ostao je zobovački knez“ a Bajrektor mu reče „to si meni rekao i nemoj više nikome“.

Poslije razgovora sa Hasanom Karićem, Bajrektor je otišao do žetelica kojima je tokom objeda (večere) rekao „da se ne rasipaju“ i da ostanu, dok on malo prilegne jer se ne osjeća dobro; nakon toga, on se „ukrao do čardaka, uzeo pušku i konja, te zaputio se u špionjačku vodenicu“, sa očitim motivom da se osveti knezu za uvrede koje mu je izrekao zbog manje štete koju su nanijela njegova goveda usjevima u knezovom posjedu. Pri dolasku u vodenicu, zatekao je „kneza kako zagoni brkove pri vatri“; i kroz manji otvor u vodenici „pušku nagodi i kaže mu – zini more, ispast će ti oči!“, te opali iz puške i usmrti zobovačkog kneza.

Nakon toga „poleti nazad žetelicama, te zateče ih kako igraju (...)“ i slavlje je potrajalo do iza ponoći. Sutradan, po selu kružile su priče o smrti zobovačkog kneza i glasine o sukobu koji je imao sa Bajrektorom, što ga je učinilo glavnim osumnjičenim za knezovo ubistvo, međutim oslobođen je krivnje jer je imao svjedoke sa kojima je proveo noć.

Bajrektorov mezar

Drugo interesantno predanje se odnosi na smrt rodonačelnika Bajrektarevića. Jednom prilikom Bajraktar je bio zadužen da dostavi porez u Sarajevo. Krenuo je „pješe na put sa Hasanom Hasićem“.

Kada su stigli do Kladnja, Bajraktar upita za prečicu, i seljani mu rekoše da „može prečicom preko Bukovice planine ali put nije siguran radi bande“. Unatoč upozorenju, Bajraktar i Hasan se zaputiše preko Bukovice, međutim, „nasred puta ih dočeka barikada sa banditima koji povikaše da im ostavi to što nosi ili će pucati na njega“. Bajraktar ne poslušao upozorenje i „banditi otvoriše paljbu a Hasan uteče (...)“.

Dalje, Hadži Bešlaga pripovijeda razloge zbog kojih olovo nije moglo nanijeti veliku štetu Bajrektaru; naime, „četrdeset dana uzastopno Bajraktar je uzimao abdest i sabah klanjao na vodi Haćinkuši“ i „četrdeseti dan vila ga zadoji i reče mu da će mu ispuniti jednu želju“. On je tom prilikom tražio da „ne može umrijeti od olova“ što mu je ona i ispunila.

Ubijen je tek „kad bandit povika da mu olovo naštetit ne može i da puške napune metalnim šiljcima“ što ga je naposljetku ubilo. Mezar na Bukovici, gdje je sahranjen, i danas nosi naziv „Bajrektarev mezar“.

U Kladnju ima neki Bajraktarov mezar, ali se ne zna jeli u vezi sa prethodnim.

Zaključak

Kako vidimo za familiju Bajrektarević iz Špionice Donje kod Srebrenika vezana su dva interesantna predanja. Svakako, daljim istraživanjem se mogu događaji vezani za njih preciznije staviti u historijski kontekst i mogu poslužiti u detaljnijim istraživanjima navedene familije.

² Usmeno predanje Hadži Bešlage Bajrektarevića; 12. maj 2014.; dalje, tekst označen sa znacima navoda, odnosi se na abstrakt iz priče pripovjedača u sklopu intervjua obavljenog 12. maja 2014.